

Sveriges självbild skapas på nyanländas bekostnad

Jeanna Isacson

Inledning

Många svenskar ser sig själva som jämställda, ett epitetsom vi är stolta över att inneha. Sverige som land kommer också årligen högt upp på listan över världens mest jämställda länder. Men påverkas, och hur i så fall, bilden av jämställdhet när allt fler människor från andra länder söker sig till Sverige? Med ett ökat flyktingmottagande de senaste åren har både externa uppdragsgivare och statliga institutioner tagit sig an uppgiften att arbeta för ett jämställt samhälle genom att jämställdhetsintegrera nyanlända. Förhoppningarna är starka om att genom jämställdhetsintegration öka kunskapen i samhället om hur stereotypa könsroller ser ut och hur de ska brytas.

Möjligtvis kan utbildningsplaner, metodstöd och projektutveckling vara ett steg i ”rätt” riktning för att bryta könsstereotypa föreställningar i samhället. Det intressanta ligger dock i att utforska vilka komponenter som anses nödvändiga för att passa in i det svenska samhällets normer. Eventuellt döljer jämställdhetsintegration en uppfattning om ”den ojämsställda invandraren”. Det uppkommer således frågor om hur det utbildas i normer, vad som anses viktigt att ifrågasätta och vilka slags människor det är som Sverige vill skapa av de nyanlända när papper och penna tas fram för att utbilda.

Utifrån dessa funderingar kommer jag att undersöka huruvida Sveriges självbild som jämställdhetsföregångare (re)produceras baserat på idén om ”den ojämsltda invandraren” samt hur jämställdhetsnormer konstrueras. I denna artikel kommer jag därför undersöka medvetenheten om jämställdhet i *Metodstöd för jämställdhetsintegrering*¹ – och hur det intersektionella perspektivet egentligen ser ut.

Jämställdhetsintegration i materialet

Metodstödet är ett utvecklingsarbete från Länsstyrelsen Dalarna som framställt för att användas i HVB-verksamheter², med särskild inriktning på ensamkommande ungdomar. Det har som syfte att ”öka personalens kompetens i att arbeta normkritiskt med unga flickor och pojkar” för att utveckla jämställdhetsperspektivet på de berörda HVB-hemmen. De boende på HVB-hemmen uppmantras vara delaktiga och medskapande i kunskapsprocessen då ett av syftena med materialet är att ”öka kunskapen om jämställdhet och mänskliga rättigheter och därmed utmana föreställningar om vad kvinnligt och manligt innebär”³.

Metodstöd för jämställdhetsintegrering visar vilka synsätt och uttryck samhället speglar samt önskar att sträva mot. Dessutom bör det tilläggas att jämställdhet utgör en viktig beståndsdel i Sveriges representation av den nationella identiteten. I landets kommuner används exempelvis *Om Sverige*⁴ med syfte att ge stöd i arbetet med samhällsorientering och tillhandahållande av grundläggande information om Sverige till nyanlända. Den betonar vikten av att integration handlar om att känna samhörighet i samhället och att olika grupper skall mötas och ha ett utbyte med varandra.

---

¹ Länsstyrelsen Dalarna, *Metodstöd för jämställdhetsintegrering: hem för vård eller boende*, Falun, 2016.

² HVB-hem står för Hem för vård eller boende.

³ Länsstyrelsen Dalarna, op. cit., s. 6.

⁴ Göteborgs stad, *Om Sverige: samhällsorientering på svenska*, [Ny, rev. utg.], Göteborg, 2015.

Jämställdhetsintegration i teorin

För att undersöka hur medvetenheten om jämställdhet ser ut kommer jag att utgå ifrån Judith Butlers queerteoretiska ramverk med särskild inriktning på genus, normuppfattning och normbildning. För att synliggöra det intersektionellt perspektivet i jämställdhetsintegrationen kommer sedan Mehrdad Darvishpours intersektionella teorier⁵ samt Paulina de los Reyes och Diana Mulinari kritiska förhållningssätt till olika former av maktstrukturer användas.⁶ Utifrån dessa komponenter ämnar jag undersöka huruvida metodstödet (re)producerar en självbild av Sverige som jämställdhetsföregångare som bygger på idén om ”den ojämsltda invandraren” och hur jämställdhetsnormer konstrueras.

För att utreda hur *Metodstöd för jämställdhetsintegrering* värderas och framställs har jag utgått ifrån förbestämda tematiska kategorier. Genom att använda de teoretiska ramverken gjorde jag en kvalitativ tematisering med de förbestämda kategorierna *Normbildning*, *Man–maskulinitet/ Kvinna–femininitet*, *Heteronormativitet* och *Jämställdhet* för att i artikeln kunna undersöka idén om hur ”den ojämsltda invandraren” görs samt hur jämställdhetsnormer konstrueras.

För att förstå hur jämställdhetsnormer konstrueras och hur ”den ojämsltda invandraren” har möjlighet att skapas är det relevant att belysa hur Butler menar att identitetsskapandet är starkt sammankopplat med genus. Hon betonar att det vore ett misstag att tro att diskussionen om ”identitet” bör föregå diskussionen om genusidentitet. Butler hävdar att samhället är utformat så att ”personer” först blir begripliga när de tilldelats genus i enlighet med igenkännliga mönster för genusbegriplighet.⁷ Med ”begripliga” genus

⁵ Darvishpour, Mehrdad, ”Jämställdhet, etnicitet och ”andra män” - ett intersektionellt perspektiv på förändringar av maskulinitet efter migration”, i *Män och jämställdhet*, Fritzes, Stockholm, 2014.

⁶ De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana, *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2005.^[1]_[SEP]

⁷ Butler, Judith, *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*, Daidalos, Göteborg, 2007, s. 67.

syftar Butler på de som upprätthåller en koherens och kontinuitet mellan kön, genus, begär och sexuellt beteende som sammanfaller med de rådande normerna i samhället. Butler menar att normer som gjort vissa genusidentiteter försvårar förutsättningarna för att vissa ”identiteter” som inte följer uppfattningen om koherens och kontinuitet mellan kön, genus, begär och sexualitet skall finnas.⁸

Därtill är det relevant att förstå hur identitet även är knutet till etnicitet, kultur och klass i ett samhälle samt kontextualisera det. Identitet är föränderligt och (om)formas under ett flertal sociala, historiska och specifika omständigheter samtidigt som en intersektionell analys gör det möjligt att se multipla identiteter samtidigt. Dessutom är det av vikt att bemöta den kulturella identiteten som en tilldelad, påtvingad eller självpåtagen positionering beroende av vilken kontext individen befinner sig i.⁹ Dessa synsätt är därför intressanta att ta i beaktande när Sveriges nationella identitet bygger på jämställdhet mellan könen, men även att koppla det intersektionella perspektivet till innebörden av ”den ojämslällda invandraren”.

Att synliggöra jämställdhet

En av metodstödetts första övningar handlar om att uppmärksamma ojämslälldhet och normbildningar. Ungdomarna delas in i könshomogena grupper och får i uppgift att beskriva den motsatta gruppens förväntningar från samhället. Frågorna ställs i syfte att uppmärksamma vilka förväntningar som ställs på pojkar och flickor. Svaren skrivs ner och ungdomarna blir tillfrågade om något av det som står nedskrivet inte kan gillas/krävas/göras av en kille respektive tjej. Detta ifrågasättande av rådande normer i samhället visar hur metodstödet redan från början önskar att få ungdomarna att reflektera över hur de tänker och varför de tänker så. Detta gör metodstödet

---

⁸ *ibid.*, s. 69.

⁹ Hammarén, Nils, *Förorten i huvudet: unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*, Atlas, Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2008, Stockholm, 2008, s. 66.

med framgång eftersom övningen blir som en grund för att flera intersektionella faktorer uppmärksammas samtidigt som de stereotypa könsrollerna diskuteras.

Vidare går det att koppla Butler till *Metodstöd för jämställdhetsintegrering* eftersom materialet antyder att det utbildar i jämställdhetsnormer och Butler hävdar att normbildning och genus är starkt sammankopplade eftersom normer många gånger verkar som den normaliserande principen i sociala praktiker. Det innebär alltså att genus regleras av sociala normer. En fråga som ställs är ”Vad skulle hända om en tjej eller kille går utanför det som står på pappret?”¹⁰ vilket kan ge utrymme för att synliggöra ungdomarnas beteende i relation till varandra som enskilda individer, snarare än sina könsidentiteter. Det går att ta fasta på frågor och svar som kan innehålla intersektionella segment knutet till klass, etnicitet eller sexualitet och då vara latent. Det vill säga, materialet uppmuntrar inte uttryckligen en intersektionell diskussion men öppnar för att samtalet leds in på ett sådant spår ifall ungdomarna själva reflekterar över dessa aspekter.

Då metodstödet syftar till att arbeta normkritiskt med unga flickor och pojkar med stereotypa uppfattningar om maskulinitet och femininitet går det att ana en medvetenhet om att individer regleras av genus. Den medvetenheten går dock att dra ytterligare ett steg genom att försöka tydliggöra hur genusreglering fungerar som ett tillstånd av kulturella begripligheter.¹¹ Här går det också att betrakta hur intersektionella synpunkter kan uttryckas. Genom normer skapas ojämlikhet vilket tydliggörs genom maktrelationer. Metodstödet undviker exempelvis att belysa hur uppfattningar om etnicitet, klasstillhörighet och sexualitet kan betraktas som markörer som gör skillnad mellan individer. Möjligtvis går det att se bristen på framställning av fler markörer som något positivt. Att sortera och göra

---

¹⁰ Länsstyrelsen Dalarna, op. cit., s. 15.

¹¹ Butler, Judith, *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*, Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2006, s. 69.

skillnad på människor bidrar eventuellt till att cementera uppfattningen om maktpositioner i samhället, något som metodstödet vill undvika.

Medvetet genusarbete

Det finns en tydlig medvetenhet i materialet som önskar ifrågasätta det rådande genussystemet men trots det framstår majoriteten av övningarna i metodstödet att ha ett maskulint perspektiv och utgår ifrån mannen som norm.¹² Materialet menar dock att de är medvetna om skillnader i livsvillkor mellan könen och pekar på att flickor och pojkars situation bör synliggöras och analyseras för att inte en könsblindhet skall uppstå.¹³

Metodstöd för jämställdhetsintegrering försöker exempelvis ifrågasätta vad konceptet ”tjej-och killkvällar” fylls med för aktiviteter. Här synliggörs det att i idén om jämställdhet ryms den maskulina och feminina normen och i ett försök att bryta könsstereotypa uppfattningar önskar de rekonstruera jämställdhetsnormen. Uppfattningen är att samtal genererar handlingar och med samtal om unga kvinnors och mäns rättigheter försöker metodstödet uppmärksamma lika villkor för alla. Genom att använda vardagssituationer försöker metodstödet omforma jämställdhetsnormen med syftet att eliminera orättvisor mellan grupperna. Metodstödet synliggör hur det råder en könscentraliserad uppfattning i samhället genom belysandet av hur ojämställdhet skapas genom varje vardaglig handling.

Den maskulina normen problematiseras genom att konstatera att pojkar är överrepresenterade i samhället gällande våldshandlingar men att alla killar inte utövar våld.¹⁴ I *Metodstöd för jämställdhetsintegrering* görs det försök att synliggöra den normativa uppfattningen om att män skall betraktas som tuffa och hårda. När killar sammanförs med en problematisk manlighet finns det en risk för att mannen ständigt framställs som enbart ett problem. Mehrdad Darvishpour och Pirjo Lahdenperä problematiserar exempelvis mansrollen,

---

¹² Länsstyrelsen Dalarna, op. cit., s. 31.

¹³ Länsstyrelsen Dalarna, op. cit., s. 5.

¹⁴ *ibid.*, s. 35.

hedersrelaterat våld och hur utbildning av nyanlända ser ut i dagens samhälle i *Honour Related Problems in School Contexts in Sweden: Theoretical Perspective and Prevention*.¹⁵ Här vill jag å ena sidan uppmärksamma att metodstödet visar insikt om att maskulinitet inte bör betraktas som en fast och determinerande kategori.¹⁶ Å andra sidan finner jag dock ingen medvetenhet i metodstödet som visar olika slags maktordningar och kategorier som kan sammanfalla med bilden av maskulinitet.

Darvishpour och Lahdenperä anser att det bör läggas stor vikt vid genusarbete överlag, för både pojkar och flickor och inte endast nyanlända. De menar emellertid att det finns större tendens till negativ attityd gentemot jämställdhet hos nyanlända pojkar och män än hos flickor och kvinnor. De belyser att det traditionella könsmönstret från hemlandet, och däri hederskulturen, ibland förstärks efter ankomsten till Sverige bland pojkarna snarare än bland flickorna. Vidare betonar Darvishpour att det faktum att vissa killar kan bli mer patriarkala i Sverige än de varit i hemlandet, visar på vikten av ökad delaktighet som en förutsättning för jämställdhet. Detta kan även minska risken för att pojkarna hamnar i segregation och utanförskap. Det är genom en inkluderande jämställdhetsutbildning som främjar dialog med unga pojkar och flickor, både nyanlända och andra, som förutsättningarna för ett jämställt samhälle skapas.¹⁷

Makt vs. Inflytande

Metodstödet belyser en relevant aspekt av vad det råder för normbild av vem som begår övergrepp mot vem. Det öppnar upp för samtal om vad våld är och mot vem det brukas. Det finns flera aspekter av våld och att reflektera över ämnet leder förhoppningsvis till att ungdomarna även funderar över sina egna

---

¹⁵ Darvishpour, Mehrdad & Lahdenperä, Pirjo, *Honour-related Problems in School Contexts in Sweden: Theoretical Perspective and Prevention*, Mälardalen university, Västerås, 2014.

¹⁶ Länsstyrelsen Dalarna, op. cit., s. 33-36.

¹⁷ Darvishpour, 2014, loc. cit.

förväntningar på hur en kille/man skall vara. Diskussionen om normbildning och värderingar gällande makt, utifrån ett manligt perspektiv, kan dock förefalla anmärkningsvärt när syftet är att aktivt arbeta med jämställdhet. Möjligtvis riskerar det att bli en motsatt effekt av arbetet med jämställdhetsnormen som utmynnar i att killarna försöker kompensera sin uppfattade statusförlust.

Darvishpour synliggör detta genom att poängtera vikten av ett intersektionellt perspektiv för förståelsen av hur män med främst utomeuropeisk bakgrund upplever en statusförlust efter ankomsten till Sverige.¹⁸ Det finns dock ytterligare aspekter på hur maktförskjutningar kan uppstå i könsrelationer som exempelvis diskriminering på grund av en annan än ”svensk etnicitet” samt klassaspekten. Dessutom betonar Darvishpour att ”[en] poäng med intersektionellt perspektiv är att det ifrågasätter andrafiering av människor med utländsk härkomst”.¹⁹ Det kan även vara intressant att uppmärksamma att när det istället eller endast hänvisas till etnicitet eller ursprung blir en kulturell identitet utgångspunkt för att förklara ett beteende eller egenskap på en individ eller grupp. Uppfattningen om tillhörighet skapar ett ”vi” och ”dom” vilket utmynnar i att människor tillskriver individer egenskaper som avgör uppfattningen om hur en individ handlar, känner och tänker. Dessutom bidrar de föreställningar som finns om vilka ”dom” är till att integrationsprocessen i Sverige kan försvåras.²⁰

Vidare är makt och inflytande två viktiga aspekter när det talas om att synliggöra hierarkiska könsstrukturer. Realiteten är att flickor många gånger tenderar att osynliggöras eller framställas på ett sådant sätt att deras handlingskraft förnekas. Detta försöker metodstödet lyfta genom att uppmana personalen på HVB-hemmen att reflektera över hur flickors rätt att bestämma ser ut, och vad de får bestämma om. Här går det emellertid att ana hur framställningen av ”den ojämslta invandraren” tar sig uttryck genom

---

¹⁸ *ibid.*, s. 10.

¹⁹ *ibid.*

²⁰ Edling, Christofer & Liljeros, Fredrik (red.), *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning*. 1. uppl., Liber, Malmö, 2010, s. 82.

att tjejernas situation i Sverige förefaller som en omvälvande skillnad från hur det eventuellt var i hemlandet.²¹ Det fastslås ett antagande om olikhet till det svenska samhället snarare än likhet till hemlandet och det beskrivs nästintill som en kulturkrock ifråga om att ta av sig slöjan, ta mat först och lära sig att cykla.²²

Det förefaller därför problematiskt att ”invandartjejer” nästintill positioneras emot bilden av ”svenska tjejer”. Det skapas en bild av hur nyanlända flickor faller offer för förtryckande maktstrukturer i sitt hemland fastän så kanske inte alls är fallet. Följaktligen riskerar det att spä på bilden av ”den ojämsställda invandraren” utan att problematisera hur det skapar en dikotomi där Sverige förmedlar en fostrande dimension i att förbättra ”invandartjejers” villkor och därigenom även underlätta deras övergång från ett liv som ”förtryckt invandartjej” till ett liv som ”jämsställd (svensk) flicka”.²³

Heder och våld

Latent förespråkas en kulturell anpassning, från de ”andras kultur” till den ”svenska kulturen” för att öka jämsställdheten. I metodstödet finns det ett avsnitt som berör hedersrelaterat våld och i en övning med påståenden där ungdomarna skall ta ställning sägs det *”Det är värre för en tjej att ha dåligt rykte, än för en kille”/ ”En man utan heder är inte värd respekt”/ ”En tjej som får dåligt rykte får skylla sig själv”*. Den kollektiva kontrollen över tjejers sexualitet tar sig olika uttryck och förekommer på fler ställen än i så kallade hederskulturer. Det är problematiskt att avgöra vilken kontroll över kvinnors

---

²¹ Länsstyrelsen Dalarna, op. cit., s.17.

²² Gruber Sabine, *Skolan gör skillnad – etnicitet och institutionell praktik*, Linköpings universitet, UniTryck, Linköping, 2007, s. 183.

²³ Ibid., s. 186.

sexualitet som kan knytas till hederskulturer till skillnad från andra former av mäns kontroll över kvinnors sexualitet.²⁴

I avsnittet om hedersrelaterat våld går det att uttyda en kulturbetingad uppfattning om vad våld innebär utan att någon djupare förståelse ges av innebörden. Givetvis anser jag att hedersrelaterat våld är viktigt att belysa men det är ett komplext och problematiskt fält som innebär olika saker för olika individer beroende på familj, status och bakgrund. Även *Om Sverige* synliggör våld som handlar om heder men jag vill hävda att där problematiseras det rättvist genom att understryka att våld inom familjen och våld mot kvinnor finns i alla länder och i alla kulturer. Våld som handlar om heder är våld mot någon som bryter mot familjens eller släktens normer och traditioner som man vill bevara.²⁵

Det jag vill problematisera med hur hedersrelaterat våld omnämns i *Metodstöd för jämställdhetsintegrering* är att det till största delen görs utanför sin kontext. Jag menar att de nyanlända ses som i behov av särskilda insatser eftersom de betraktas som bärare av traditionella kulturer med en annan (osvensk) syn på kön. Det spår på föreställningen om att utländska kulturer är ojämställda vilket Darvishpour utvecklar genom att det i svensk jämställdhetsdiskurs skapas en legitimerande kritik av invandrargrupper genom att betona att de inte är jämställda. Han menar att konstruktionen av ”invandarmän” som annorlunda än andra män bidrar till en diskurs som delar upp invånare i Sverige efter de som tillhör den svenska jämställda samhörigheten och de som inte gör det, det vill säga invandrarna.²⁶ Detta visar hur Sveriges självbild skapas genom att urskilja en motsats till den svenska jämställda, det vill säga ”den ojämställda invandraren”. Det riskerar även att

---

²⁴ Darvishpour, Mehrdad, “Mannens maktförlust vid migration – en del i “hedersförtryck” och konflikter inom invandrarfamiljer”, *Perspektiv på manlighet och heder*, Hansson, Merike (red.), 1. uppl., Gothia, Stockholm, 2010, s. 22.

²⁵ Göteborgs stad, op. cit., s. 124.

²⁶ Darvishpour, 2014, op. cit., s. 5.

konstruera mäns maktutövning som något icke-svenskt vilket försvårar diskussionen om strukturell könsfakt.²⁷

Jämställdhetsnorm för ”de andra”

Genomgående vill metodstödet ifrågasätta rådande normer i förhållande till jämställdhet och riktar sig främst till individer utanför den svenska normen. Genom värderingsövningar ska deltagarna själva ifrågasätta sina mönster och fråga vad jämställdhet innebär för den egna personen, ordets innebörd och vilka värderingar som läggs i begreppet. Jämställdhet blir således en term som är öppen för tolkning och som fylls med varierande innebörder i olika kontexter och beroende på ”vem” som åsyftas och vem som använder det.²⁸ Risken är därför att det skapas en nästintill institutionaliserad form av kunskapsproduktion där kopplingen mellan innehållet och producenten visar på en kunskapsauktoritet vilket befäster Sveriges självbild som jämställdhetsföregångare som skall utbilda ”den ojämslällda invandraren”.

Jennie K Larsson utforskar betydelsen av ”svenskhet” i görandet av integrationspolitik genom att analysera hur integrationspolitik görs i praktiken genom strategier, beslut och vardagliga möten. Larsson problematiserar bilden av den mindre jämslällda invandraren som bärare av patriarkala kulturer i relation till ”den svenska kulturen” genom intervjuer med handläggare på Arbetsförmedlingen.²⁹ Hon visar att den svenska kulturen, synen på kön och arbete, presenteras som det mest jämslällda och självklara i världen. Det finns dock etableringshandläggare som är kritiska och ifrågasätter att nyanlända identifieras som en grupp i särskilt behov av jämslälldhetsinsatser när ”svenskar” heller inte är jämslällda.³⁰ Larssons

---

²⁷ Larsson, Jennie K., *Integrationen och arbetets marknad: hur jämslälldhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer*, Atlas Akademi, Diss. Linköping: Linköpings universitet, 2015, Stockholm, 2015, s. 279.

²⁸ Larsson, op. cit., s. 254.

²⁹ *ibid.*, s. 225.

³⁰ *ibid.*, s.252.

avhandling ifrågasätter hur nyanlända formas för att passa in i det svenska samhället och jag vill hävda att i *Metodstöd för jämställdhetsintegrering* konstrueras en jämställdhetsbild som deltagarna, främst unga nyanlända, uppmanas uppnå. Därtill vill jag även påstå att materialet till viss del konstruerar ungdomarnas etniska identiteter utifrån idéer om svenska jämställdhetsnormer.

Jämställdhetsnormen i Sverige och innebörden av jämställdhetsintegrering för nyanlända går dessutom att koppla till Butlers uppfattning att vår känsla av att vara en person är kopplad till begäret efter erkännande. Hon menar att det begäret placerar oss utanför oss själva, i en sfär av sociala normer som vi inte fullt ut väljer, men som ger oss nivå och medel för alla upplevelser av möjlighet att välja som vi har.³¹ Jag kopplar detta till hur Sveriges sociala (jämställdhets)normer gör erkännandet av nyanlända och de kan först bli bekräftade när de relateras till den nya kontexten och dess normer. Normen blir det svenska samhället som försöker lära ut och sortera in de nyanlända i kategoriserande grupper. Resultatet blir att individernas ”kultur” och historia riskerar att kritiseras som något felaktigt och ”utanför normen” som de nyanlända ungdomarna på HVB-hemmen förväntas distansera sig ifrån. Genom detta går det att se tecken på hur metodstödet (re)producerar en självbild av Sverige som jämställdhetsföregångare vilket bygger på idén om ”den ojämslidda invandraren” och konstruerar en jämställdhetsnorm.

Jämställdhet vs. Jämlikhet

Då jämställdhet genomgående framställs som något gott, bortsett från några få undantag, problematiserar metodstödet inte heller de krav och förväntningar som ställs på ungdomarna kopplat till jämställdhet. Jämställdhet framställs som det mest väsentliga i materialet men kanske är det problematiskt att göra det till att endast handla om jämställdhet mellan kvinnor och män, lika värde och respekt för mänskliga rättigheter, när en utsatt grupp som ensamkommande ungdomar troligtvis behöver jämlikhet.

---

³¹ Butler, 2006, s. 51.

Det som saknas i metodstödet är ett bredare perspektiv som belyser hur etnicitet, kön, klass och sexualitet samspelar. I materialet konstrueras emellertid en jämställdhetsnorm som inte räknar in att det finns fler faktorer som är nödvändiga för att skapa ett inkluderande samhälle.

De los Reyes och Mulinari poängterar att en intersektionell analys inte alltid innebär att alla maktrelationer har lika stor betydelse för analysen utan det handlar om att välja ut relevanta kategorier och motivera dessa i förhållande till kontexten.³² Jag vill därför påstå att materialet ger uttryck för ett synsätt som inte synliggör att det råder andra maktbalanser som behöver sammanvävas med genusstrukturer i just denna kontext. Det är väsentligt att studera samverkan mellan olika former och kategorier av diskriminering, marginalisering och ojämlikhet baserat på maktrelationer. Intersektionalitet ger ett mer nyanserat och mångfacetterat perspektiv för att studera förändringar av könsroller, maskulinitet och jämställdhet som relateras till etnicitet och invandring. Dessutom vill jag hävda att när ett intersektionellt perspektiv saknas är risken att jämställdhet betraktas som en separat del av samhället utan anknytning till andra relevanta maktaspekter, vilket kan försvaga dess innebörd och inverkan.

Avslutning

Analysen av materialet ger stöd för att, och hur, jämställdhet utgör en viktig beståndsdel i skapandet av Sveriges nationella identitet. Att utbilda, informera och påverka nyanlända i Sverige har blivit svenskarnas metod för att hävda sig som jämställdhetsförespråkare på världsarenan. Konstruerandet av jämställdhetsnormer som bygger på uppfattningen om andra, i detta fall invandraren, som ojämförbar förefaller dock problematisk.

Att förklara hur det ”fungerar” i Sverige är en svår uppgift och svenskhet är inget homogent och stabilt – men det är genom ett bristande intersektionellt perspektiv som idén om ”den ojämförbara invandraren” skapas eftersom det inte reflekteras över hur andra faktorer än kön bidrar till att göra

---

³² Darvishpour, 2014, op. cit. s. 27.

en individ. Kulturer är inte enhetliga utan föränderliga. Det är också därför synen på andra kulturer som patriarkala bör betraktas med försiktighet. Icke-svenska, utomeuropeiska-kulturer är heller inte homogena men det saknas en betoning på det och på att de har förändringspotential. Att ungdomarna på HVB-hemmen förväntas reflektera och eventuellt förändra sitt beteende kan bidra till att metodstödet inte endast informerar om det som identifieras som svenska värden utan att det också konstruerar bilden av svenskhet. Det blir en förändring mot att bli ”svensk och jämställd” vilket jag anser är trångsynt eftersom ”svensk” i sammanhanget blir synonymt med att vara jämställd.

Därtill finns det segment i materialet som tyder på att nyanlända tilldelas en viss roll innan de fått chansen att ”presentera” sig utan placeras direkt in i ett fack som ojämslällda vilket skapar en bild av svenskar som jämställda och således (re)producerar metodstödet en självbild av Sverige som jämställdhetsföregångare som bygger på idén om ”den ojämslällda invandraren”.

Referenser

- Butler, Judith, *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*, Routledge, New York, 1990.
- Butler, Judith, *Genus ogjort: kropp, begär och möjlig existens*, Norstedts akademiska förlag, Stockholm, 2006.
- Butler, Judith, *Genustrubbel: feminism och identitetens subversion*, Daidalos, Göteborg, 2007.
- Darvishpour, Mehrdad, ”Jämställdhet, etnicitet och ”andra män” – ett intersektionellt perspektiv på förändringar av maskulinitet efter migration”, i *Män och jämställdhet*, Fritzes, Stockholm, 2014.
- Darvishpour, Mehrdad, ”Mannens maktförlust vid migration – en del i ”hedersförtryck” och konflikter inom invandrarfamiljer”, *Perspektiv på manlighet och heder*, Hansson, Merike (red.), 1. uppl., Gothia, Stockholm, 2010.
- Darvishpour, Mehrdad & Lahdenperä, Pirjo, *Honour-related Problems in School Contexts in Sweden: Theoretical Perspective and Prevention*, Mälardalen University, Västerås, 2014.
- De los Reyes, Paulina & Mulinari, Diana, *Intersektionalitet: kritiska reflektioner över (o)jämslälkhetens landskap*, 1. uppl., Liber, Malmö, 2005.

- Edling, Christofer & Liljeros, Fredrik (red.), *Ett delat samhälle: makt, intersektionalitet och social skiktning*. 1. uppl., Liber, Malmö, 2010.
- Gruber, Sabine, *Skolan gör skillnad: etnicitet och institutionell praktik*, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier, Linköpings universitet, Diss. Linköping: Linköpings universitet, 2007, Norrköping, 2007.
- Göteborgs stad, *Om Sverige: samhällsorientering på svenska*, [Ny, rev. utg.], Göteborg, 2015.
- Hammarén, Nils, *Förorten i huvudet: unga män om kön och sexualitet i det nya Sverige*, Atlas, Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2008, Stockholm, 2008.
- Larsson, Jennie K., *Integrationen och arbetsmarknaden: hur jämställdhet, arbete och annat "svenskt" görs av arbetsförmedlare och privata aktörer*, Atlas Akademi, Diss. Linköping: Linköpings universitet, 2015, Stockholm, 2015.
- Länsstyrelsen Dalarna, *Metodstöd för jämställdhetsintegrering: hem för vård eller boende*, Falun, 2016.

